

tegenover elkander, en inbreuk hierop door een daad van menscheit, wil kan alleen plaats grijpen, zoo geweld den wil van den één aan den wil van den ander onderwerpt, of bij ruit de wil van den één loon bedingt tegen het staan in dienst van den ander.

Zelfs van het kind kan niet gezegd, dat het op zich zelf tot gehoorzaamheid aan zijn ouders verplicht is. Zoodra het kind met zijn ouders voor God komt te staan, dan ja, trekt het bloed, spreekt de natuur, en komt het: „Eert uw vader en uw moeder“ uit het vijfde gebod. Maar sluit ge dit alles buiten, en neemt ge alleen den éénen mensch gelijk hij tegenover den anderen mensch staat, dan is er geen recht van opelsching en valt de grondslag weg voor elk gezag.

En dit moet ge niet aarzelen, noch halfsluiterend uitspreken. Veel meer moet de vrijheid en onafhankelijkheid van de menschen onderling, steeds uitgangspunt van overtuiging op dit stuk blijven. Zoo alleen toch kan ge er toe, om alle menscheit gezag rechtstreeks aan uwen God te ontleenen; er altoos den rechtsgrond van Gods hoogeheid onder te schuiven; uw consciëntie recht juist om Gods wil tegenover elk menscheit gezag te handhaven; en, zoo dikwijls ge zelf met gezag bekleed zijt, steeds uw verantwoording aan uw God indachtig te blijven.

De Psalmist zegt 't u daarom zoo stellig aan: „God staat in de vergadering“, waar het recht zal gesproken worden. Ongeraden is de Heere onze God in elke rechtzaal tegenwoordig; tegenwoordig in elken kring die saamkomt om menscheit gezag over menschen uit te oefenen. Of die rechtvaardigen, die getuigen, die pleitbezorgers, die aanklagers aan God denken of niet denken, doet er niet toe. God is er, God staat er, God Almachtig en Alwetend is er niet alleen tegenwoordig, maar moet er heerschen en er alle zeggenschap hebben. Die aardse rechter is een mensch van gelijke bewegingen als de aangeklaagde. Het kan zeer wel zijn, dat hij een slecht mensch is, en de aangeklaagde een nobel persoon, die ver boven hem staat en valscheit is beschuldigd. Toen Cafas en Pilatus over Jesus als rechtvaardigen, wat waren zij tegenover den Man van Smarte dien ze gingen vonnissen. Zoo is het met de rechtvaardigen, zoo is het met de getuigen, zoo is het met de mannen der balie, zoo is het met gerechtsdienaren, al te gader personen, die, zoo ge ze enkel als mensch neemt, niets hoegenaamd over den man die voor hen staat, te zeggen hebben. En als die rechtvaardigen dan toch het recht van leven en dood hanteeren, dan doen ze dit niet uit zichzelf, noch op grond van eigen hoogeheid of overtreffelijkheid, maar uitsluitend als dienaren, instrumenten en tolken van Gods heiligen wil.

Wat Vorst Bismarck eens uitriep: „Wij Duitschers vrezen God, en niemand anders“, was principieel volkomen juist uitgedrukt. Zelfs moogt ge niemand vrezen dan God alleen, mits ge er bijvoegt: en dus ook ben die door God over mij gesteld zijn, 't zij als ouders, overheden of rechters.

Elk recht moet weten, of hij zeggen durft: „Zoo God zelf hier het vonnis sloeg, zoo Hij zóó en niet anders vonnis!“ Dan alleen gaat hij als rechter vrij uit. God is in de rechtzaal tegenwoordig, maar spreekt recht door de rechters. Zijn de rechters hierbij nu goede tolken van zijn Goddelijk oordeel, dan heerscht het recht. Maar ook spreken zij recht niet uit God, maar uit zichzelf, dan wordt het recht in onrecht verkeerd, kan de onschuldige veroordeeld worden en de schuldige vrij uitgaan. Hiervoor zal dan de valsche rechter zijn straf en verantwoordelijkheid dragen. En vandaar dat de Psalmist er onmiddellijk op volgen laat: „Gij valsche rechters, hoe lang zult gij onrecht oordeelen en het aangezicht der goddeloozen aanbidden?“ en dat de Schrift steeds zoo scherp oordeelt en zoo straf dreigt, zoo dikwijls de rechters in hun oordeel God vergeten, en voor geld omkoopbaar bleken. Als tolken van God moeten ze zelf als goden zijn. Vandaar dit aangrijpende woord: „God staat in de vergadering der goden“. Maar vandaar dan ook de toorn Gods zonder barmhertigheid, die steeds tegen de God vergetende rechters ontbrandt.

Slechts hebt ge er op te letten, dat dit alles volstrekt niet alleen van den rechter geldt, maar van een ieder die van Godsweg met gezag over anderen bekleed is. Van den rechter geldt het 't sterkst, omdat de rechter juist de man is, die ons tegen misbruik van alle ander gezag beschermen moet. Zijn teilgaan is daarom in den angstigen zin volkerwoestend. Maar op zichzelf gaat de regel voor een ieder door die met gezag bekleed is; voor de Overheid, voor ouders over hun kinderen, voor heeren over hun dienst knechten, voor onderwijzers over hun scholieren, voor examinatoren en voor voogden over hun pupillen, kortom voor een ieder die van God zeggenschap over een medemenssch ontving.

Een vorst die zich inbeddeelt op grond van zijn afstamming of op grond van de macht van zijn leger of vloot zijn onderdanen te beheerschen, niet zijn God voorbij. Hij regeert eeniglijk bij de gratie Gods. Het is God zelf die door hem regeert, en van elke regeringsdaad blijft hij aan zijn God verantwoordelijk. In zijn koninklijk gezag kan hij niet anders zijn en moet hij niet anders willen zijn dan toek van het Goddelijk gezag. Zijn eerste vraag moet daarom altoos zijn: Wat wil God? Hij moet zich inspannen om dien wil Gods te leeren verstaan, en, heerschende over zijn onderdanen, nooit iets anders beoogen, dan om een getrouwen en nederig dienaar van zijn God te zijn.

Maar geheel hetzelfde geldt voor u, zoo ge in eenig ambt geplaatst zijt, welk dit ook zij. Zijt ge lid van een raad of van een vergadering, die macht uitoefent over anderen, dan staat God ook in uw vergadering; dan hebt ook gij naar uw God op te zien, te verstaan dat het God is die regeert en u slechts als instrument gebruikt; en te weten, dat ge dan alleen vrij uitgaat, zoo ook uw stem in het te nemen besluit weergeeft en uitdrukt, wat God wil dat geschieden zal.

In wat betrekking ge ook macht en gezag over anderen hebt, altoos gaat diezelfde regel door. Uit u zelf hebt ge nooit macht over anderen, en zoo ge dan toch die macht u uit u zelf aanmatig, zet ge Gods macht opzij, wordt een tyran, en pleegt onrecht. Aan God is wat ouder u staat, maar zijt gij evenzoo met hem onderworpen. Aan Hem blijft ge verantwoordelijk. God is altoos tegenwoordig bij wat ge doet, en gij kunt niet vrij uitgaan, tensi ge naar uw beste inzicht toek zijt van Gods wil, en dien wil uitvoert.

Wie als onderwijzer scholieren onder zich heeft, en over hen examenrecht besit, moge die macht bezitten door de beschikking van ouders of voogden die hem de kinderen toevertrouwen, maar, al loopt 't hier over een tusschenkomst, toch altoos is en blijft het God, die die kinderen onder hem stelt, staat ook God in de school en bij het examen, en gaat de

onderwijzer of examinator slechts dan vrij uit, zoo hij, zich hiervan bewust, doet gelijk God zelf doen zou, zoo hij geen instrument gebruikte, maar zelf optrad.

En zoo nu is het ook tusschen ouders en kinderen. Natuurlijk spreekt hier 't bloed mee en de afkomst door geboorte, en de noodzakelijke zorg die het kind, vooral in zijn eerste levensjaren, behoeft. Maar ook dit alles is niet door vader of moeder, maar door God alsoo ingesteld. Hij heeft 't zoo gewild, en Hij zelf is 't die door deze banden des bloeds en door deze onbeholpenheid van het kind, over het kind heerschen wil, en het door die heerschings gelukkig wil maken. Maar hoe nauw de band ook zij, die ouders en kinderen van nature verbindt, toch blijft het steeds Gods gezag dat door de ouders of voogden over de kinderen moet uitgaan. Alleen om Gods wil zijn de kinderen gehoorzaamheid schuldig, en de vaders en moeders gaan fell, zoo ze zich niet steeds afvragen, hoe zou God zelf met mijn kind handelen, en niet in ernste pogen, naar de mate der hun verleende vermogens, en in biddende afhankelijkheid, Gods wil aan hun kinderen te volbrengen.

En of ge dit nu neemt van het gezag dat heeren over dienstdienaren, dat oudere broeders of zusters over de jongere, dat officieren over de troepen, of een schipper op zijn schip uitoefent, het blijft al één. Zoo heette het steeds in onze oude reebrieven: „Ik schipper, naast God, schipper op mijn schip“. Nooit kan er gezag zijn dan van God afgedaald, door God opgelegd, door God gewild en geheiligd. Voor elk gezag blijft wie 't draagt, altoos en onveranderlijk, zijn verantwoordelijkheid aan God schuldig. Waar, in wat kring ook, gezag wordt uitoefend, in de kazerne, in de kinderkerk, op school, op de fabriek, in de werkplaats, het betrekkelijk verschil doet er niets toe, want altoos is God er bij, staat God in de vergadering, en is het zijn gezag dat door Hem op menschen gelegd is, en waarbij zij niet anders mogen willen zijn dan zijn tolken, zijn instrumenten, zijn plaatsbekleeders, zijn uitvoerders. En eerst dan kan een volk gelukkig zijn, zoo en wie het gezag uitoefent of wie het gezag te eeren heeft, saam niet anders bedoelen, dan hun God te gehoorzamen.

Amsterdam, 30 September 1910.

Een zeer ernstig verschijnsel, waarop de aandacht onzer Kerken wel eens gevestigd mag worden, is het feit, dat het aantal studenten in de Theologie allengs slinkt.

Wel heeft de Vrije Universiteit dit jaar niet te klagen, want het getal der nieuw ingeschreven studenten in de Theologie, dat een vorig jaar plotseling tot 4 daalde, klom thans tot 11, waarmee het gewone peil weder werd bereikt. Maar al blijkt hieruit, dat de achteruitgang van het vorig jaar slechts tijdelijk was, toch mag men niet uit het oog verliezen, dat deze vermindering niet zuivere winst is voor onze Kerken. Onder dit aantal bevinden zich toch drie buitenlandse studenten, die na allop hunner studie zich weer naar het vaderland terug begeben en 1 student uit Kampen, die slechts tijdelijk hospiteert. Voor den dienst in onze Kerken blijft dus een getal van slechts 7 studenten over. Dit getal nu is ongetwijfeld met het oog op het toenemend aantal vacatures in onze Kerken te gering, vooral wanneer men daarbij in het oog houdt, dat ook aan de Theologische School onzer Kerken de toestand niet veel beter is. Bedroeg het aantal studenten er enkele jaren geleden nog bij de honderd, thans slook dit getal tot 31, gelijk Dr. Honig bij de opening der lessen mededeelde; wat over een studie van 4 jaar verdeeld, gemiddeld 7 studenten per jaar geeft. Zelfs werden voor den nieuwen cursus, gelijk de pers berichtte, slechts 2 studenten ingeschreven. Achteruitgang in het getal der theologische studenten is er dus stellig en het feit, dat deze achteruitgang en te Amsterdam en te Kampen wordt geconstateerd, toont dat de oorzaak niet ligt in een dezer beide instellingen, — dan zou de stroom van studenten zich alleen verplaatst hebben, — maar daarin dat de begeerte om predikant te worden, is afgenomen.

Dit verschijnsel nu staat niet op zichzelf. Uit Amerika, Engeland en Duitsland komen dezelfde klachten. De School te Princeton, die een tiental jaren geleden nog 300 studenten telde, zag dit cijfer dalen tot bijna de helft. Ook de Roomsche Kerk in Frankrijk klaagt bitter over achteruitgang in het getal harer seminaristen. Terwijl overal de bevolking zich uitbreidt, de taak der Kerk omvangrijker wordt en ze meer dienaren noodig heeft dan vroeger, zijn er steeds minder jongelieden, die zich voor het predikambt aanbieden of aan den dienst der Kerk zich willen wijden.

De oorzaken van dit verschijnsel, dat zich overal gevoelen doet, moeten dan ook niet in toevallige omstandigheden gezocht worden, die alleen in onze Kerken zouden gevonden worden, maar liggen dieper. Zoo is de lage bezoldiging, die onze Dienaren des Woords ontvangen, zeker een voornaam factor, die velen van de theologische studie terughoudt. Waar een onderwijzer tegenwoordig vaak nog meer verdient dan een predikant, is het te begrijpen, dat menig een opziet tegen een lange en kostbare studie, waarop een kommersiële bestaan volgen moet, wanneer men althans niet over eigen middelen beschikt. Maar toch kan dit niet de eenige oorzaak zijn, want een tiental jaren geleden waren de tractementen niet hooger, eer lager, en toch was de toeloof van theologische studenten toen dubbel zoo groot als nu. Niet minder dan de financiële kwestie speelt ook de geestelijke hier een voornaam rol. Om voor het predikambt zich voor te bereiden, moet er, gelijk onze vaders het uitdrukten, ook een inwendige roeping zijn. Nu kan die inwendige roeping zeker in sommige gevallen zeer plotseling en afgezien van alle andere invloeden tot het hart komen, maar de gewone regel is dit toch niet. God de Heere werkt ook hier meestal middellijk, door den invloed der opvoeding in het onderlijk huis. Het is daarom zoo terecht, dat onze vaders er

op aandrongen, dat de ouders hun kinderen zouden wijzen op de voortreffelijkheid van het predikambt en hen zouden opwekken, om zich aan den dienst des Heeren te geven. Het voorbeeld van Hanna, die haar afgebeden kind Samuel reeds van zijn vroegste jeugd aan den dienst des Heeren wijdde, werd hun voor oogen gesteld. Zeker vereischt deze dienst veel zelfopoffering en toewijding, vooral in onze dagen. De aureool, waarmee vroeger het predikambt omgeven was, verdween en maakte eer in de kringen der wereld voor bespottig plaats. Ook ontbreekt wel vaak bij de gemeente niet alleen de rechte overvaardigheid, om den Dienaar des Woords behoorlijk te onderhouden, maar ook de waardering voor diens arbeid en de liefde voor diens persoon, die de beste vergoeding zijn voor zijn ambtelijk werk. Maar deze bezwaren waren niet minder sterk in de dagen der eerste Christelijke Kerk, zooals uit het voorbeeld van den Apostel Paulus genoegzaam blijkt, en toch ontbrak het toen niet aan jonge mannen, die trots alles aan den Dienst der Kerk zich gaven, omdat een hooger geestelijk belang hen drong. En hierin nu schuilt ongetwijfeld een der diepere oorzaken van het gebrek aan studenten, dat deze heilige aandrifft ontbreekt. De ouders zoeken in de eerste plaats naar een gemakkelijke en goed bezoldigde positie voor hunne kinderen, en leeren hen daarom reeds vroeg alleen op hun materiele belangen bedacht te zijn. En het gevolg daarvan is, dat ook bij onze jonge mannen het feus sacré ontbreekt, om zich aan een minder goed bezoldigde maar geestelijk veel hooger staande betrekking te geven. Bij de keuze van een toekomstig levensberoep geeft niet het geestelijk belang van ons volk, maar hun eigen belang den doorslag. Vandaar dat de meesten in den handel gaan, aan den landbouw zich wijden, een Staatsbetrekking zoeken of aan de nijverheid een positie vragen. En voorzover men nog studeert, wendt men zich dan bij voorkeur tot de medicijnen, omdat men als dokter het meest kan verdienen. Niet alleen de Theologie lijdt hieronder schade, maar even goed de Letteren. Het aantal onzer Christelijke gymnasia vermeerderd; er is dringend behoefte aan doctoren in de letteren om in gebrek aan leeraren te voorzien. En voor de Letteren werd dit jaar niet één student aan de Vrije Universiteit ingeschreven.

Zijn hiernede de oorzaken aangegeven, dan volgt hieruit ook de weg, die tot verbetering leiden moet. Zeer zeker heeft de Kerk van Christus in de eerste plaats de hand in eigen boezem te steken en elk beletsel uit den weg te ruimen, dat den weg tot het predikambt belemmeren zou. Indien de Kerk haar dienaren gebrek laat lijden, is ze zelf oorzaak, dat er straks gebrek aan predikanten ontstaat. Reeds nu zal dit geval zich spoedig in onze Kerken voordoen. Reken men toch dat, nog afgezien van de vele bestaande vacatures, gemiddeld elk jaar door emeritaat, door sterfgevallen, door zending naar de Oost een twintigtal plaatsen leeg komen, dan is de aanvoer van theologische kandidaten die jaarlijks een tiental bedraagt, niet voldoende om dit tekort te dekken. Binnen niet te langen tijd zal, gaat het aldus door, het getal vacante Kerken beduidend stijgen, en het gevolg daarvan zal wezen, dat de Kerk beroofd zal worden van wat voor haar broodnodig is: een goede en geregelde bediening des Woords. Het geldt hier dus wel degelijk een levensbelang der Kerk. Want een Kerk zonder bediening des Woords verkwijnt en mist haar geestelijke groei-kracht.

De Kerken mogen daarom wel toezien, dat ze bijtijds maatregelen nemen om de griet, die steeds luider zich hooren laat in onze predikantenwereld, dat ze van hun tractement nauwelijks leven kunnen, uit pen weg te ruimen. Er zijn tal van Kerken, die zonder eenig werkelijk bezwaar, het tractement behoorlijk op peil kunnen brengen. En de zwakkere Kerken, die dit uit eigen middelen niet kunnen doen, moeten door de rijkere Kerken krachtig worden geholpen. Men zegge niet, dat dit niet kan. Voor onze Zending hebben de Kerken een warm hart en ze brengen jaarlijks meer dan een ton gouds bijeen. Dit is uitnemend en strekt onze Kerken tot eere. Maar indien er voor de Zending een ton kan gecollecteerd worden, waarom zou ditzelfde dan niet kunnen geschieden voor de hulpbehoevende Kerken in ons eigen vaderland? Stel dat er 200 kerken zijn, die bepaald hulp noodig hebben, dan zou dit voor elk harer reeds een bedrag opleveren van f 500. En zou daarmee niet reeds menige bittere nood kunnen gelengid worden?

In de tweede plaats zullen de Kerken beteren steun hebben te bieden voor de opleiding tot den Dienst des Woords. In den regel komen de studenten voor de Theologie niet uit gefortuneerde gezinnen, en menig jong man, die gaarne voor predikant zou studeeren, moet dit nalaten, omdat de middelen hem ontbreken. Onze vaders hebben er daarom sterk op aangedrongen, dat er studenten in de Theologie onderhouden zouden worden, zoodat althans de studiekosten geen beletsel behoeften te wezen. Voor de theologische studenten werden bij de Universiteiten Hospitijs of gelijk men het eertijds noemde Collegiats opgericht, waar ze kosteloos werden huisvest. Bij de Vrije Universiteit bestaat een Hospitium, maar het is van Directeuren, die toch reeds voor zoovele uitgaven te zorgen hebben, niet te vergen, dat ze hier gratis huisvesting verleenen. Regel is daarom, dat de kostende prijs moet betaald worden. Niet de Universiteit, maar de Kerken hebben hier te zorgen, dat er voor jonge mannen van goeden aanleg gelegenheid bestaat om of te Amsterdam of te Kampen te studeeren. Nu bestaan er

zeer zeker bij verschillende Synodes provinciale kassen tot ondersteuning van hulpbehoevende studenten, maar genoegzaame hulpe bieden ze niet. Een, hoogstens twee studenten worden uit deze beurzen geholpen. Aangezien zulk een student minstens vijf jaar aan de Hoogeschool te studeeren heeft, geeft dit, wanneer men het getal dezer beurzen op twintig stelt, voor elk jaar 4 studenten. Dit aantal nu is veel te gering met het oog op de bestaande behoefte en zal minstens moeten worden verdubbeld. Onze Catechismus wijst bij de uitlegging van het 4e gebod de Kerken hierop als een roeping van Gods wege, want wanneer uit dit gebod wordt afgeleid, dat de kerkdienst en de scholen moeten onderhouden worden, dan ziet dit laatste zeer bepaaldelijk op de opleiding tot den Dienst des Woords. Gelijk Ursinus zelf het verklaarde, worden hier naast de Kerken ook de scholen genoemd, „nademaal zonder de geleerdheid en de wetenschap der talen en kunsten de menschen niet bekwaam worden om te onderwijzen noch de reinheid der leer kan onderhouden of tegen de ketters verdedigd kan worden“.

En eindelijk zal ook een krachtige opwekking tot de ouders moeten gericht worden, opdat zij de keuze hunner kinderen naar dit ambt richten. Al mag hier nooit door de ouders dwang worden uitgeoefend, omdat voor het predikambt in de eerste plaats een overgave van het hart noodig is, toch zal het zeker geen gering verschil uitmaken, of de ouders het woord van den Apostel aan hunne kinderen voorhouden: „niet iemand tot een opzienersambt lust heeft, die begeert een treffelijk werk, dan wel of zij om allerlei materiele en andere bezwaren juist de keuze van dit ambt ontraden. Christus heeft gezegd: „de velden zijn wit om te oogsten, bidt dan den Heer des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijnen oogst uitzoekt“. En een waarlijk vroom vader zal niet alleen daarvoor bidden in het algemeen, maar ook God vragen, dat onder zijn eigen kinderen er mogen gevonden worden, die God roept tot dit heilig werk.

Nu de volledige acta der Synode van de Christelijk Gereformeerde Kerk te Muskegon gehouden, ontvangen zijn, blijkt dat op deze Synode ook een belangrijke beslissing is genomen inzake Artikel XXXVI van onze Belydenis. Besloten werd, bij de zinsede: „maar ook de hand te houden aan den heiligen kerkdienst“ en wat daar verder op volgt, een aanmerkingsteeken te plaatsen en in een noot de volgende Synodale verklaring op te nemen:

Deze zinsede aangaande het ambt der Overheid in betrekking tot de Kerk, gaat uit van de idee der Staatskerk, eerst door Constantijn en later ook in vele Protestantsche landen toegepast. De historie pleit echter niet voor het beginsel van staatsheerschappij over de kerk, maar veeleer voor zekere scheiding van Kerk en Staat. Daarbij is het ook in strijd met de Nieuwe beedeling, aan de Overheid het recht toe te kennen, om de Kerk naar eigen hand te reformeeren, en aan de Kerk het recht te ontzeggen, om zelfstandig op te treden als een eigen gebied naast den Staat. Het Nieuwe Testament stelt de Christelijke Kerk niet onder 't zeggenschap van de Overheid, om door staatswapenen gecontroleerd en uitgebreid te worden, maar alleen onder onzen Heere en Koning, als een zelfstandig gebied naast en geheel vrij van den Staat, om alleen door zijne ambtsdragers en met geestelijke wapenen gereed en opgebouwd te worden. Schier alle Gereformeerde Kerken zijn dan ook reeds teruggekomen van de idee der Staatskerk, als zijnde niet Nieuw-Testamentisch, en zijn opgekomen voor de autonomie der kerken en voor persoonlijke gewetensvrijheid in den dienst van God.

Hiermee in overeenstemming gevoelt ook de Chr. Geref. Kerk in Amerika behoefte om uit te spreken, dat zij het ambt der Overheid niet opvat in dien zin, alsof de Overheid Staatsmacht zou moeten uitoefenen ook op het terrein der Religie, door een Staatskerk in te voeren, en deze als de eenige ware te handhaven en te bevorderen, en overigens alle andere kerken, als zijnde valsche religies, met het zwaard te weren, uit te roeien en ten gronde te richten; maar tevens, dat zij wel vastelijk gelooft, dat de Overheid op haar eigen wereldlijk gebied een Goddelijke roeping te vervullen heeft ten opzichte van de eerste, zoowel als ten opzichte van de tweede tafel der Goddelijke wet, alsmede, dat beide, Staat en Kerk, als instellingen van God en van Christus, ook rechten en plichten wederzijds van boven ontvingen, en altoos een zeer heilige roeping jegens elkander te vervullen hebben, door den Heiligen Geest die uitgaat van den Vader en van den Zoon. Zij mogen echter niet op elkanders gebied ingrijpen. De Kerk heeft, evenals de Staat, aanspraak op soevereiniteit in eigen kring.

Onze zendingactie zet met kracht door. Zeeland, dat langen tijd aarzelde, greep moed, koos Bandjar-Negara tot Zendingsterrein en beriep Ds. Merklijn van Schooneveld, die deze beroeping reeds aannam.

En de drie provincies in het Noorden, die Soemba bearbeiden, besloten een vierden Zendingdienaar uit te zenden en waren zoo gelukkig in Ds. Krijger van Oldemarkt een man te vinden, die bereid was deze roeping op te volgen.

Er spreekt uit de bereidwilligheid van deze beide Dienaren des Woords om hun gemeente in het vaderland te verlaten en zich naar Indië te begeben, waar een zooveel moeilijker arbeid hen wacht, een liefde voor de Zending en een overvaardigheid, die we op hoogen prijs stellen.

Natuurlijk zal de uitzending nog niet terstond kunnen geschieden. Om ten volle toegerust naar het arbeidsveld te vertrekken, moet eerst een duchtige voorbereiding voorafgaan. Behalve het examen in de missionaire vakken, dat de Generale Synode voorschreef, moet ook studie worden gemaakt van de taal van het volk, waaronder ze arbeiden gaan. En daarbij is het zeker ook broodnodig, dat ze een medischen

cursus doorloopen en in staat zijn niet alleen voor hun eigen gezin, maar ook voor de inlanders, onder wie ze arbeiden, medische hulp te verleenen.

De moeilijkheid schuilt alleen hierin, dat dusver in onze Kerken een gelegenheid om voor Zendingsdienaar te worden opgeleid, ontbreekt. Prof. Bavinck heeft wel te Rotterdam er op aangedrongen, dat de Vrije Universiteit een professor voor de missie zou aanstellen, maar hoe warm dit plan ook in de pers is toegejuicht, de geschikte man hiervoor is natuurlijk niet in eens te vinden, en zelfs al was hij er, het onderwijs in al de vakken, hiervoor vereischt, zou hij toch niet alleen kunnen geven. Deputaten door de Generale Synode benoemd om het examen der missionaire Dienaren bij te wonen en in de missionaire vakken examen af te nemen, hebben daarom eenigst de vraag overwogen, of er geen andere weg te vinden was, om voor een goede voorbereiding te zorgen. Al konden ze, zonder hun boekje te buiten te gaan, hieromtrent geen enkele beslissing nemen, toch hebben ze bij de Zendingsschool te Rotterdam inlichtingen ingewonnen, in hoeverre onze a. s. Zendingsdienaren gebruik zouden kunnen maken van de colleges in de Indische vakken door enkele Hoogleraren te Liden aan de kweekelingen dezer school gegeven, en van den medischen cursus, die aan deze school verbonden is. Het Bestuur der Zendingsschool heeft de grootste bereidwilligheid getoond om onze a. s. Zendingsdienaren van dit onderwijs te laten profiteren, en Deputaten hebben aan de Kerken te Middelburg en te Groningen, die het zendingsoeroep hadden uitgebracht, van dit aanbod en de daaraan verbonden voorwaarden mededeeling gedaan. Aan de roepende Kerk verblijft natuurlijk de beslissing, of ze van deze gelegenheid gebruik willen maken.

In dit plan licht ons niet het minst toe, dat onze a. s. Zendingsdienaren op deze wijze een geregeld medischen cursus, door bekende doctoren gegeven en geheel voor dat doel ingericht, zullen kunnen volgen. Wie toch op Java in de binnenlanden of op een ver-afgelegen eiland als Soemba, waar geen medische hulp te krijgen is, geplaatst wordt, moet niet alleen in geval van nood zich zelf en zijn gezin kunnen helpen, maar het zal ook voor den zendingsoeroep geen geringe aanbeveling zijn, wanneer hij aan de inlanders geneesmiddelen kan verstrekken. Een zelfstandige medische dienst met een zendingshospitaal blijft ons ideaal, maar waar onze krachten klein zijn en dat ideaal niet op elken zendingsoeroep kan verwezenlijkt worden, is het zeker van belang, dat de Zendingsdienaar in staat is eenige medische hulp aan de inlanders te geven. De ervaring op zendingsoeroep heeft wel geleerd, dat niets zozeer meewerkt om het vertrouwen van de inlanders te winnen, dan de hulp, die hun in krankheid bewezen wordt.

Wel droef is het te zien, hoe de dwaalweg, dien Dr. A. H. de Hartog eenmaal insloeg, hem steeds verder afvoert van de belydenis der Christelijke Kerk aller eeuwen.

Het begon daarmee, dat het absoluut gezag van de Heilige Schrift door hem werd prijsgegeven. Wel zijt hij in de Schrift nog een Goddelijke Openbaring, maar Schrift en Openbaring dekken elkaar niet meer, en de inhoud der Openbaring moet geestelijk worden opgevat. Zoo alleen meent hij sterk te kunnen staan tegenover de moderne schriftcritiek, want al moet de oorspronkelijk van menig Bijbelsch verhaal haar worden toegegeven, de eeuwige Godsgedachte in dat historisch kleed gehuld, blijft toch gehandhaafd. De bekend ethische opvatting der Schriftinspiratie met de mystiek-allegorische uitlegging van den Schriftinhoud, waardoor de deur open wordt gezet voor grenzenloze willekeur en ieder in de Schrift kan leggen, wat hij zelf wil. Zoo kan men de eenen maal het eenvoudige publiek verbijsteren door met een stentorstem te zeggen: Dit is zoo waar als dat Jonas in den buik van den walvisch is geweest, en een volgend maal spotten met degenen, die nog aan de letter van de Schrift hangen, en vragen, hoe een mensch in een visch leven kan, terwijl ze moesten vragen: hoe word ik in de waarheid begraven?

Nog verder ging het, toen Dr. A. H. de Hartog zoo niet alleen de vastheid der Schrift, maar ook de fundamentele betekenis van de groote heilsfeiten uit Christus' leven, waarop heel ons Christelijk geloof was opgebouwd, ondermijnde door te verklaren, dat deze heilsfeiten voor het geloof van bijkomstige betekenis waren. Al kon bewezen worden, gelijk hij het uitdrukte, dat Christus niet uit een maagd was geboren, niet uit de dooden was opgestaan en niet ten hemel was gevaren, voor zijn geloof zou dit geen verschil maken. Niet het historisch feit, maar de eeuwige Godsgedachte, die zich nog realiseert in het hart van elk kind Gods, daarop kwam het aan. Of gelijk hij nog dezer dagen met instemming een verklaring van Ds. F. J. Schmidt overnam:

„Zoo is het geloof aan de jonkvrouwelijke geboorte eerst recht religieus, als zich daarmee op het innigst de overtuiging verbindt, dat niet slechts de Zoon van Maria, maar iedere Christen jonkvrouwelijk geboren wordt. En evenzeer heeft het geloof aan de hellevaart, opstanding en hemelvaart geen werkelijk verlossende betekenis, indien niet iedere Christen zijn levend Christendom in een gelijke hellevaart en hemelvaart ervaart. Men hebbe nu eindelijk eens den moed, den Christelijken wijfelaar te zeggen: wat U in den catechismus aangaande den Christus wordt geleerd, dat geldt evenzeer van iederen waren Christen in het algemeen; slechts moet de geboorte uit den Geest, de kruisdood, de hellevaart, opstanding en hemelvaart midden in uw leven worden verlegd als het afsterven van den zelfschuigen mensch (den innerlijken Adam) en het opstaan van den geestelijken mensch (den Christus).“

Zoo word de historie Christus vóó uit de objectieve verlossing het heilsfeit. Toen kwam dat de Christ door te belij Gods voor was, want da liden Gods. Dr. de Hart Gods naar zij kruis voor on een liden van door von Har leerd wordt. I der Theopasc die reeds door oordeeld was, gehuld, bij o geleid.

En thans i Nieuwe Banen een schrede v Schepingsval dat de zonde slacht plaats kwaad of de z was de Schep kwaad des li gedrongen. O voor de zonde, vooraf. Het sch onderworpen. als die van den heeft van orig haar reeds bij evenzeer van e en saamhangt beschouwingen, met de Heilige Gods leert ons niets, maar ze God al zijne w had, en ziet, se

Te verwondt verder gaande a het veilige kom geeft, moet we wateren van ze Zonderling klini de Hartog zich doet als Geref orthodoxe termin Bakels niet ten Hervorming, ve op de groote s is hier natuurlijk geen sprake — a de Hartog twijf er heeft toch ee psychologisch wel om niet minder j

Hiertegen opt plicht, ook al do plicht leed. Het Dr. de Hartog, de godsvrucht, de b hij zijn overtuig ons hoog gewaa gaarne, dat geen dan om de Chri rede vord voor digen tegenover aan te passen a tijd. Maar dit alle die, als apologet optreedt, door z der Schrift en z betekenis der heils bolwerken van o geeft, en door z over het Wezen in de Theologie niet aan de Open filosofie der w

Voor Kool

Ingekomen bij Ds lijken dank ontvang door den heer P. J. Hemmen, f. s.

Kootwijk.

Te

J. ESSER, STRAAT een levensbericht v oudsten zoon, portre (Hollandia Drukkerij). Toen de in 1885 oud-resident van Tt te zijn teruggekeerd, in DEN HAAG vest reeds in Indië aang voert en trad daarbij „Het was in het Broeder Wilkens, ev en ik, bijzonder de i het nimmer hoorden vele arme verdoolde zijn wel het eigendoo haar gewoonlijk geslo Aldus begint de h van desen zijn arbe van zooveel medege getuigende boekje, „STRAATPREKING, t zijn evangelie-arbeid“ door de goede zorge 't LINDENHOUT in het

In onze christelijke Ik herinner mij nu Ds. LION CACHET, d een oplicht verwan mee bekend maakte van het „patent“ te „Inlandsch kramer v werken enz., dat de moeten laten uitreke Trof om het geval teekening: Dit is mij, door de aanstaande goren gaat, mag het mij king zijn om zich de schamen, zijk ik het De oud Reide